

1. Kauffman L. Reflexivity and Eigenform: The Shape of Process/ Kauffman L. // Constructivist Foundations mathematics [Elektronnij resurs]. – Vol. 4, № (3): P.121–137. – Rezhim dostupu: <http://www.univie.ac.at/constructivism/journal/4/3/121.kauffman>
2. Official site of the president of the republic of Kazakhstan [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://akorda.kz/en/category/kazakhstan>
3. Savaria-Shore, M., Arvizu, Steven F. Cross-cultural literacy: Ethnographies of communication in multiethnic classrooms/ M. Savaria-Shore, Steven F. Arvizu. – N.-Y. : Garland Publishing Inc. – 1991. – 528 p.
4. Valdes, Joyce M. Culture bound: Bridging the Cultural Gap in Language Teaching/ Joyce M. Valdes. – Cambridge University Press, 1986. – 222 p.
5. Wade, W. Nobles Infusion of African and African American Culture Content: A Question of Content and Intent / W. Nobles Wade // Detroit Public Schools [Elektronnij resurs]. – R Rezhim dostupu: http://www.nuac.org/articles/pdf/Nobles_article.pdf

Розглянуто аспекти іношомовної освіти в ситуації реалізації державного культурного проекту «Тривимовність у Казахстані» у широкому історико-соціальному контексті. Внутрішні підстави, включаючи Державні нормативні акти і прості життєві чинники впровадження трьох мов: казахської, англійської й російської, викладено в тексті. Запропоновано приклади з власного 26-річного досвіду роботи в освітянській галузі з питань навчання англійської мови та підготовки вчителів англійської мови.

Мовна політика, іношомовна освіта, полімовність, культурне різноманіття, полікультурна тримовна освіта.

Рассмотрены аспекты иноязычного образования в ситуации реализации государственного культурного проекта «Трязычие в Казахстане» в широком историко-социальном контексте. Внутренние основания, включая Государственные нормативные акты и простые жизненные причины внедрения трёх языков: казахского, английского и русского, изложены в тексте. Предложены примеры из собственного 26-летнего опыта работы в сфере обучения английскому языку и подготовки учителей английского языка.

Языковая политика, иноязычное образование, полиязычие, культурное разнообразие, поликультурное трязычное образование.

УДК 81'243

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В АГРАРНИХ ВНЗ

О.С. Резунова, кандидат педагогічних наук, доцент

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Розглянуто сутність поняття «інноваційні технології». Описано інноваційні технології викладання ділової англійської мови в аграрних ВНЗ. Основну увагу зосереджено на таких технологіях як тренінги, інтерактивне навчання, навчання з використанням мультимедійних технологій, case-study (аналіз конкретних, практичних ситуацій), метод проектів, метод «Шість капелюхів мислення».

Інноваційні технології, ділова англійська мова, тренінги, інтерактивне навчання, мультимедійні технології, аналіз практичних ситуацій, метод проектів, метод «Шість капелюхів мислення».

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасний стан економіки країни потребує створення нової системи інноваційного розвитку агропромислового сектору "аграрна освіта – аграрна наука – аграрне виробництво". Функціонування аграрної освіти та науки не повною мірою відповідає соціально-економічним потребам суспільства, рівню розвитку виробництва та продовольчої безпеки держави. Розв'язання проблеми можливе за умови реформування аграрної освіти і науки із застосуванням інноваційних підходів, що дасть змогу підвищити їх

якість та результативність, забезпечить конкурентоспроможність агропромислового сектору національної економіки. Стрімкий вихід України у світовий та європейський простір формує чітке соціальне замовлення на володіння діловою іноземною мовою. У цьому контексті знання ділової англійської мови стає не просто важливим фактором, а навіть життєвою необхідністю. Завдання вищої школи полягає не лише у наданні знань студентам, а й у формуванні конкурентоспроможної та впевненої особистості. Використання інноваційних технологій в процесі викладання ділової англійської мови сприяє впровадженню окреслених завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблеми інноваційних педагогічних технологій займалися різні дослідники.

На думку С.О. Сисоевої, використання інноваційних педагогічних технологій в освіті має «забезпечувати особистісний і професійний розвиток особистості, її професійну та соціальну мобільність, конкурентоспроможність на ринку праці, адаптаційну гнучкість» [4].

Д.С. Мазоха та Н.І. Опанасенко зазначають, що «педагогічна професія вимагає особливої чутливості до постійно оновлюваних тенденцій суспільного буття, здатності до адекватного сприйняття потреб суспільства і відповідної корекції навчально-виховної діяльності» [3].

М.В. Кларін зазначає: «За своїм основним змістом поняття «інновація» приналежне не тільки до створення і поширення новацій, а й до змін у способах діяльності, стилі мовлення, які з цим пов'язані. Розглядаючи інноваційні моделі навчання в такий спосіб, ми звертаємося до нових дидактичних підходів, що формують нетрадиційне уявлення про організацію навчального процесу [2].

Мета статті – розкрити особливості використання інноваційних технологій викладання ділової англійської мови в аграрних ВЗО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із шляхів модернізації освітньої системи України постає упровадження в навчальний процес ВЗО інноваційних педагогічних технологій і методів. Інновації (з лат. новизна, нововведення) - нові форми організації діяльності і управління, нові види технологій, що охоплюють різні сфери життєдіяльності людства.

Нововведення (інновації) не виникають спонтанно, а постають результатом системних наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду. Стрижнем інноваційних процесів у освіті є упровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику, вивчення, узагальнення і поширення передового вітчизняного й зарубіжного педагогічного досвіду.

Інноваційне навчання – зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна й освітня діяльність, що ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості [1].

У цьому аспекті саме на ВЗО покладається відповідальність у якісному забезпеченні студентів комплексом мовних знань, умінь, навичок. Якісна мовна підготовка студентів не можлива без використання сучасних освітніх технологій. До сучасних технологій навчання ділової іноземної мови належать: проектна робота

в навчанні, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов (система мультимедіа), дистанційні технології в навчанні іноземних мов, створення презентацій у програмі PowerPoint, використання інтернет-ресурсів, навчання ділової іноземної мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта), новітні тестові технології (створення банка діагностичних матеріалів із курсу навчального предмета «Ділова іноземна мова» для проведення комп'ютерного тестування).

У сучасній практиці викладання ділової англійської мови в аграрних ВЗО найбільш поширеними є такі **інноваційні технології навчання**:

- тренінги,
- інтерактивне навчання,
- навчання з використанням мультимедійних технологій,
- case-study (аналіз конкретних, практичних ситуацій),
- метод проектів тощо.

У **тренінговому навчанні** основна увага приділяється практичному відпрацюванню матеріалу, що вивчається, коли в процесі моделювання спеціально заданих ситуацій особи, які навчаються, мають змогу розвинути й закріпити необхідні знання та навички, змінити своє ставлення до власного досвіду й застосовуваних у роботі підходів. У тренінгах зазвичай широко використовуються різні методи й техніка активного навчання: ділові, рольові та імітаційні ігри, розбір конкретних ситуацій і групові дискусії. У 70–80-х рр. ХХ ст. у європейських країнах набули поширення тренінги навичок ділового спілкування, що спрямовані на підвищення загального рівня компетентності в певній галузі. На заняттях із ділової англійської мови використовуються такі види тренінгів: *тренінг навичок ведення переговорів* під час вивчення теми «Переговори», *тренінг навичок проведення презентацій* під час вивчення теми «Ефективна презентація» тощо.

Підготовка сучасних фахівців потребує активних форм і методів, що лежать в основі **інтерактивного навчання** (англ. – interactive learning). Поняття «інтерактивне» (у перекладі з англ. interact) складається з двох компонентів: inter – взаємний і act – діяти, тобто означає здатність до взаємодії. Отже, передбачається, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників.

Інтерактивність навчання передбачає активізацію навчальних можливостей студентів під час занять із ділової англійської мови замість отримання й переказування готової інформації. Заняття, на яких використовуються інтерактивні технології, збагачують студентів основними знаннями, вміннями, навичками та зразками поведінки, що є визначальним для формування окремих компетентностей. Вони захоплюють, пробуджують інтерес, навчають самостійного мислення та дій. Адже, під час інтерактивного навчання студент стає не об'єктом, а суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і власної освіти, особистісного розвитку та професійного становлення. Це забезпечує внутрішню мотивацію навчання, що сприяє його ефективності.

Накопичений уже сьогодні в Україні та за кордоном досвід переконливо свідчить, що інтерактивні технології сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу. Вони дають змогу студентам:

- аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу й тому зробити засвоєння знань більш доступним;
- навчитися формулювати власну думку, правильно її висловлювати, доводити особисту точку зору, аргументувати й дискутувати;
- навчитися слухати іншу людину, поважати альтернативну думку;
- моделювати різні соціальні ситуації, збагачувати власний соціальний досвід через включення в різні життєві ситуації;
- вчитися будувати конструктивні відносини в групі, визначати своє місце в ній, уникати конфліктів, розв'язувати їх, шукати компроміси, прагнути діалогу;
- знаходити спільне розв'язання діалогу;
- розвивати навички проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих робіт.

Завдяки ефекту новизни та оригінальності інтерактивних методів при правильній їх організації зростає інтерес до процесу навчання.

Використання *мультимедійних технологій*, як різновиду інтерактивних технологій, при вивченні ділової англійської мови відкриває перед студентами доступ до нових джерел інформації, підвищує їх мотивацію до отримання інформації іноземною мовою, підвищує ефективність самостійної роботи, дає нові можливості для творчості.

Навчання діловій англійській мові за допомогою мультимедійних засобів дає змогу обирати темп та рівень завдань, покращує швидкість засвоєння граматичних конструкцій та накопичення словникового запасу. Також до беззаперечних технічних переваг цього методу можна віднести можливість використання інтерактивних відео- та аудіороликів при навчанні усному мовленню. Демонструючи схеми, фото та малюнки за тематикою мовного спілкування, реалізується принцип наочності. Запровадження мультимедійних технологій створює умови для інтерактивного спілкування, що на сьогоднішній день є найважливішою складовою навчального процесу. Використовуючи мультимедійні технології, викладач може подати інформацію в абсолютно новій і ефективній формі, зробити її більш повною, цікавою та наближеною до тематики спілкування, що вивчається. А також, мультимедійні технології дозволяють розробити яскраві та більш цікаві вправи на говоріння. Вивчення ділової іноземної мови із застосуванням мультимедійних технологій також має певні переваги і для студентів. Так як ці технології нові, студентам цікаво мати справу з джерелами нових видів отримання інформації. Не менш важливим є й те, що засвоєння нової інформації з використанням мультимедійних технологій проходить в ігровій формі. Застосування мультимедійних технологій дозволяє студентам самостійно готувати міні-проекти за тематикою спілкування й презентувати їх. Презентації на заняттях із ділової англійської мови дозволяють поєднувати у собі застосування мультимедіа та необхідного мовного матеріалу. Перевага презентацій у тому, що їх можна використовувати на будь-якому етапі вивчення теми.

Сутність *кейс-методу* полягає у використанні конкретних випадків, пов'язаних з певними труднощами в професійній діяльності (ситуацій, історій, текстів) для спільного аналізу, обговорення та прийняття рішень студентами.

Цінність кейс-методу в тому, що він одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні певної проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну та виховну діяльність, що, безумовно, є дієвим і ефективним у реалізації процесу набуття професійних умінь та навичок.

Метод проектів на заняттях із ділової англійської мови є одним з найбільш цікавих для студентів. В основі проекту лежить певна проблема. Елемент творчості робить проектну роботу індивідуальною. Працюючи над проектом, студенти виконують невелику дослідницьку роботу: знаходять і опрацьовують матеріал у підручниках та Інтернеті, виокремлюючи найголовніше, шукають ілюстрації, готують проект до представлення в групі. Наприклад, метод проектів використовували, вивчаючи тему «Telephoning» («Телефонні розмови»). У кінці вивчення теми студентам було оголошено про створення проекту на тему «Telephoning across cultures» («Телефонні розмови в різних культурах») та можливість самостійно обрати будь-яку культуру чи країну. Таким чином, індивідуальна робота розпочалася вже на перших етапах створення проекту. Заняття пройшло досить цікаво, кожен студент мав змогу презентувати власний проект, висловити свою думку, знайти спільні та відмінні риси в телефонному спілкуванні різних культур.

Останнім часом на заняттях із ділової англійської мови набула широкого використання технологія Едварда де Боно «**Шість капелюхів мислення**», спрямована на навчання людей управляти власним мисленням [5].

Існує шість капелюхів різних кольорів: білий, червоний, жовтий, чорний, зелений і блакитний, кожен з яких наділений характерними, притаманними лише йому рисами. Змінюючи капелюх, ми можемо надати нашим думкам необхідного напрямку, що буде відповідати певному типу мислення. У цьому методі мислення поділяється на шість різноманітних режимів, кожен з яких представлений капелюхом свого кольору [5].

Прикладів використання цього методу на заняттях із ділової англійської мови багато. Найчастіше ми вдаємося до його застосування, опрацьовуючи тексти, обговорюючи якусь думку або представляючи усне повідомлення. Цей метод допомагає мисленню набути таких рис, як: чіткість, різнобічність і структурованість.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий освітній простір потребує суттєвих змін інноваційного спрямування у підготовці майбутніх фахівців-аграріїв. Ефективність інноваційних технологій викладання ділової англійської мови у вищій школі залежатиме від бажання і здатності викладачів скористатися позитивним досвідом вітчизняних та іноземних учених і практиків щодо творчого підходу у навчанні, розуміння необхідності відмовитися від авторитарних і схоластичних методів. Інноваційні технології навчання іноземних мов, що ґрунтуються на творчому підході, допомагають повністю розкрити потенціал

студентів і сприяють розвитку та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу.

Актуальними напрямками подальшої розробки окресленої проблеми є дослідження особливостей навчання ділової англійської мови в контексті сучасних освітніх нововведень.

Список літератури

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник / І.М. Дичківська. – К. : Академ. видав., 2004. – 352 с.
2. Кларин М. В. Педагогическая технология в учебном процессе: Анализ зарубежного опыта М. В. Кларин. – М. : Знание, 1989. – С.55.
3. Мазоха Д.С., Опанасенко Н.І. Педагогіка : навч. посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 232с.
4. Сисоєва С.О. Творчий розвиток особистості в процесі неперервної професійної освіти / С. О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. : у 2 ч. // За ред. І. А. Зязюна та Н. Г. Ничкало. – Ч. 1. – К., 2001. – С. 45–53.
5. Э. Де Боно. Шесть шляп мышления. Основная концепция [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://4brain.ru/blog>

References

1. Dichkivs'ka I.M. Innovatsijni pedagogichni tekhnologii: navch. posibnik / I.M. Dichkivs'ka. – K.: Akademvidav, 2004. – 352 s.
2. Klarin M. V. Pedagogicheskaya tekhnologiya v uchebnom protsesse / M. V. Klarin. – M., 1989. – S. 55.
3. Mazokha D.S., Opanasenko N.I. Pedagogika: Navchal'nij posibnik. – K.: TSentr nachal'noi literaturi, 2005. – 232s.
4. Sisoeva S.O. Tvorchij rozvitok osobistosti v protsesi neperervnoi profesijnoi osviti / S.O. Sisoeva // Neperervna profesijna osvita: teoriya i praktika. Zb. nak. pr.// Za red. I. A. Zyazyuna ta N.G. Nichkalo. – u 2 ch. – CH.1. – K., 2001. – S. 45-53.
5. E. de Bono. Shest' shlyap myshleniya. Osnovnaya kontseptsiya [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: [http:// www.debono.ru/article/sixhats.htm](http://www.debono.ru/article/sixhats.htm)

Раскрыта сущность понятия «инновационные технологии». Описаны инновационные технологии преподавания делового английского языка в аграрных ВУЗах. Основное внимание сосредоточено на таких технологиях как тренинги, интерактивное обучение, обучение с использованием мультимедийных технологий, case-study (анализ конкретных, практических ситуаций), метод проектов, метод «Шесть шляп мышления».

Иновационные технологии, деловой английский язык, тренинги, интерактивное обучение, мультимедийные технологии, анализ практических ситуаций, метод проектов, метод «Шесть шляп мышления».

The paper describes the concept of "innovative technologies." It is considered innovative technologies of teaching Business English at agricultural universities. Special attention is paid to such technologies as training, interactive learning, multimedia training, case-study, project method, the method of "Six Thinking Hats".

Innovative training focuses on dynamic changes in the world, on training and educational activity based on the development of different thinking forms, creativity, high social and adaptive capacities of the individuals.

Training study focuses on the practice, connected with the studied materials, and gives students an ability to develop and deepen the necessary knowledge and skills, to change their attitude to their own experience and used approaches.

Interactive learning provides active forms of Business English studying instead of repeating information. Interactive technologies enrich students with the basic knowledge, skills and behavior patterns, which is crucial for the formation of individual competencies. They awaken interest, teach independent thinking and action making.

Multimedia technologies help teachers provide information in a new and efficient way to make it more complete, interesting and close to the subject of studying. Also, multimedia technologies make reading and listening activities more vivid and interesting.

Case method reflects not only a practical problem, but actualizes a certain set of knowledge that is essential to master a specific problem, and successfully combines academic, analytical and educational activities.

"Six Thinking Hats" focuses on teaching people to manage their own thinking.

Innovative technologies, Business English, interactive learning, multimedia technologies, case-study, project method, the method of "Six Thinking Hats".